

4) визначення оптимального співвідношення між внутрішніми і зовнішніми запозиченнями за умови збереження фінансової рівноваги в країні;

5) забезпечення стабільності валютного курсу і фондового ринку країни.

Елементи фінансового механізму управління бюджетним дефіцитом, основні з яких – податкові та бюджетні інструменти – мають діяти узгоджено з методами управління дохідною та видатковою частинами Державного бюджету України, що дасть змогу підвищити ефективність фінансового механізму формування та фінансування бюджетного дефіциту. Дієвість процесу управління бюджетним дефіцитом визначена поєднанням і взаємоузгодженням управлінських й організаційних функцій фінансового механізму з бюджетними і податковими інструментами регулювання дефіциту [2].

Отже, управління бюджетним дефіцитом в Україні потребує значних зусиль зі сторони органів управління державою. Від ефективності управління бюджетних дефіцитом значною мірою залежить соціально-економічний розвиток держави та добробут громадян.

Література:

1. Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (дата звернення: 10.11.2019).
2. Бюджетний менеджмент: підруч. за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: Крок, 2015. 522 с.

Зубик Ірина Леонідівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шулюк Б.С.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ

Перехід до ринкових відносин в Україні ставить зростаючі вимоги перед сферою освіти, вимагає постійного підвищення якісного рівня загальноосвітньої та професійної підготовки кожного працівника. Освіта має значний вплив на відтворення робочої сили. Це насамперед вплив на підвищення якості робочої сили, її здатності вчасно пристосуватися до

нових вимог, які ставить ринок. Адже зростання освітнього рівня робітників виступає суттєвою передумовою кращої їх адаптації до праці в умовах прискореного розвитку науки, техніки та сучасних технологій. Розвиток творчого потенціалу працівника, який залежить від системи дошкільної, загальної та професійної освіти, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів є суттєвими факторами зростання продуктивності праці, а також й економічного зростання держави.

Фінансове забезпечення освіти ґрунтується на пріоритетності витрат на розвиток освіти з державного та місцевих бюджетів, використанні залучених коштів державних і приватних підприємств, громадських організацій та фізичних осіб, міжнародних освітніх фондів, програм і благодійних організацій, коштів, одержаних за надання додаткових освітніх послуг, виконання науково-дослідних робіт, доходів від виробничої та комерційної діяльності, кредитів і банківських позичок тощо.

На основі проведеного аналізу вітчизняної практики фінансування галузі освіти відмітимо, що основними джерелами фінансування галузі освіти виступають державний і місцеві бюджети, їх частка у фінансуванні освітніх закладів в Україні становить більше 95 % і лише 5 % – це приватні джерела фінансування (кошти юридичний і фізичних осіб та інше) [1].

Близько 20 % видатків державного бюджету на соціальну сферу займають видатки на освіту, а їх частка у структурі видатків державного бюджету загалом складає в межах 5,23 – 7,64 % і має тенденцію до скорочення, так як і абсолютні показники цих видатків. Співвідношення видатків на освіту між державним і місцевими бюджетами вказує на те, що більша частина освітніх навчальних закладів фінансується за рахунок коштів місцевих бюджетів і дана тенденція поглиблюється. Найбільшу питому вагу у структурі видатків державного бюджету на освіту займає фінансування вищих навчальних закладів (88,8 % усіх видатків на освітню галузь). Абсолютні показники фінансування вищої освіти за рахунок коштів державного бюджету у 2018 р. становили 38,8 млрд. грн.

У складі видатків місцевих бюджетів на освіту найбільшу частку займають видатки на загальну середню освіту, що становить 64 % усіх видатків на освітні заклади. Проте, коштів, які виділяються державою для надання освітніх послуг на кожен територію, не вистачає навіть на

покриття базових статей витрат: зарплату, нарахувань на зарплату, плату за енергоносії. Дефіцит бюджетних коштів, які виділяються щороку на середню загальну освіту в містах України, за останні три роки становить по різних регіонах від 10 до 20%.

Все вище зазначене не сприяє виправленню ситуації у загальній середній та дошкільній освіті, а тому потребує удосконалення з метою ефективного функціонування та надання освітніх послуг відповідного рівня.

Як зазначає І.П. Сидор, з метою досягнення високої якості та ефективності освітнього процесу у вітчизняних навчальних закладах та вирішення проблем фінансування освіти в Україні, необхідно не динамічне зростання видатків державного і місцевих бюджетів на освіту, а їх ефективне використання та розширення альтернативних джерел фінансування освітніх закладів [3].

Сьогодні на порядку денному в Україні стоїть освітня реформа, основною передумовою якої є здійснення ефективного процесу оптимізації мережі освітніх закладів. У сфері освіти оптимізація мережі установ і закладів проводиться на постійній основі та передбачає не лише закриття малокомплектних шкіл, але й створення нових або відновлення роботи дошкільних навчальних закладів з урахуванням наявної потреби.

Скорочення кількості малокомплектних шкіл за належної організації підвезення учнів до інших навчальних закладів в цілому можна оцінювати схвально, оскільки практикою доведено, що у школах з низькою наповнюваністю вартість навчання одного учня у 2-3 рази перевищує середні показники [2], а якість підготовки залишається на низькому рівні. Такі школи не забезпечені належно матеріальною базою для якісної освіти, учні змушені навчатися індивідуально, а вчителі викладають одразу кілька предметів. За таких умов переведення дітей до кращих шкіл веде не тільки до економії бюджетних коштів, але й до створення умов для здобуття ними більш глибоких знань.

Важливим моментом реформування освітньої мережі на сучасному етапі є створення освітніх округів, які являють собою добровільне об'єднання в межах адміністративно-територіальних одиниць різних навчальних закладів (дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної та вищої освіти), діяльність яких спрямована на створення умов для здобуття громадянами загальної середньої освіти і профільного

навчання, усебічного розвитку особистості; а також закладів культури, фізичної культури і спорту та ін. Для концентрації й ефективного використання матеріально-фінансових ресурсів на задоволення потреб учнів, впровадження інноваційних технологій навчання, надання методичної допомоги в межах освітнього округу передбачене визначення опорного навчального закладу.

Основними заходами, спрямованими на удосконалення фінансової підтримки галузі освіти, мають стати:

- поліпшення механізму формування видатків державного та місцевих бюджетів на освіту, удосконалення системи кількісних та якісних показників для нормування зазначених видатків;
- розроблення диференційованих стандартів інфраструктурного забезпечення навчальних закладів різних типів [4];
- розроблення та запровадження диференційованих нормативів витрат на здійснення діяльності навчальними закладами;
- запровадження змішаного фінансування інноваційних проектів у галузі освіти, зокрема розроблення та запровадження механізму пільгового оподаткування доходів фізичних осіб, які спрямовують власні кошти на оплату навчання;
- удосконалення правового підґрунтя для приватного фінансування діяльності навчальних закладів;
- проведення органами управління освітою (державними та місцевими) моніторингу інвестування навчальних закладів;
- запровадження спільного державного та громадського контролю за формуванням і виконанням бюджетів навчальних закладів;
- модернізація мережі навчальних закладів.

Література:

1. Єфіменко І.В. Можливості реформування видатків на освіту в Україні. URL: <http://nbuv.gov.ua|portal|> (дата звернення 10.10.2019).
2. Куклін О.В. Фінансові механізми функціонування вищої освіти. *Формування ринкової економіки*. 2010. № 24. С. 373-382.
3. Сидор І.П. Вища освіта в Україні та джерела її фінансового забезпечення: практика та проблематика. *Вісник Одеського національного університету*. 2018. Том. 23. Випуск 6 (71). С. 162-168.
4. Троцик Т.І. Видатки на освіту і науку в Україні: проблеми та основні шляхи вдосконалення. URL: <http://nbuv.gov.ua|> (дата звернення 10.10.2019).